

2. pielikums
Zemkopības ministrijas
Datums skatāms laika zīmogā
rīkojumam Nr. 133

Valsts augu
aizsardzības dienests

DARBĪBAS STRATĒGIJA 2021–2027

Saturs

Vispārīgā daļa	4
Misija	4
Vīzija	4
Vērtības	4
Mērķgrupas	5
Darbības spējas	6
Institucionālās prioritātes, to mērķi un rezultāti	14
Darbības virzieni	18
Pielikums	29

pasts@vaad.gov.lv

www.vaad.gov.lv

noverojumi.vaad.gov.lv

misijaagronoms.lv

www.facebook.com/VAAD_Latvija

twitter.com/VAAD_Latvija

[instagram.com/misijaagronoms/](https://www.instagram.com/misijaagronoms/)

https://www.youtube.com/Valsts_Augu_Aizsardzibas_dienests

Lietotie saīsinājumi

AAL	Augu aizsardzības līdzekļi
BIOR	Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts "BIOR"
DVS	Dokumentu vadības sistēma
EPPO	Eiropas un Vidusjūras augu aizsardzības organizācija
EK	Eiropas Komisija
ES	Eiropas Savienība
ĢMO	ģenētiski modificēti organismi
IKT	informācijas un komunikāciju tehnoloģijas
ISTA	Starptautiskajā sēkļu kontroles asociācijā
KLP	Kopējā lauksaimniecības politika
KUVIS	Kultūraugu uzraudzības vienotā informācijas sistēma
LAD	Lauku atbalsta dienests
LIZ	Lauksaimniecībā izmantojamās zemes
ML	Mēslošanas līdzekļi
NFL	VAAD Nacionālā fitosanitārā laboratorija
NSKL	VAAD Nacionālā sēkļu kontroles laboratorija
NVO	Nevalstiskās organizācijas
PVD	Pārtikas un veterinārais dienests
RVS	Rēķinu vadības sistēma
<i>Twining</i>	Eiropas Savienības starptautiskās mērķsadarbības <i>Twining</i> projekts
VAAD	Valsts augu aizsardzības dienests
ZM	Zemkopības ministrija

Vispārīgā daļa

VAAD ir valsts tiešās pārvaldes iestāde, kuras mērķis ir nodrošināt kultūraugu un mežu resursu ilgtspējīgu izmantošanu, aizsardzību un aprites uzraudzību, lai saglabātu bioloģisko daudzveidību, veicinātu sabiedrības drošību un pasargātu apkārtējo vidi no iespējamā AAL un ML radītā piesārņojuma, radīt priekšnoteikumus, lai lauksaimniekiem būtu pieejamas veselas un kvalitatīvas sēklas un pavairojamais materiāls, kā arī palielinātu lauksaimniecības produktivitāti un konkurētspēju.

VAAD veic valsts kontroli un uzraudzību AAL, ML un substrātu, augu un augu produktu, augsnes agroķīmiskās izpētes, augu šķirņu, sēkļu un stādāmo materiālu aprites jomā, kā arī sadarbojas ar starptautiskām organizācijām un citām valstīm.

MISIJA (VIRSMĒRĶIS)

Nodrošināt kultūraugu un mežu resursu ilgtspējīgu izmantošanu, aizsardzību un aprites uzraudzību, lai saglabātu to bioloģisko daudzveidību, uzlabotu lauksaimniecības produktu kvalitāti, veicinātu sabiedrības drošību un pasargātu apkārtējo vidi no iespējamā augu aizsardzības un mēslošanas līdzekļu radītā piesārņojuma, kā arī iegūtu objektīvu informāciju par lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglības līmeni un palielinātu lauksaimniecības konkurētspēju starptautiskajā tirgū.

VĒRTĪBAS

VAAD galvenā vērtība ir cilvēks – godprātīgs, profesionāls un uz rezultātu vērsts.

VAAD vērtības:

- darbinieki
- stabilitāte
- lojalitāte
- godīgums un atbildība
- starptautiskā atpazīstamība

Moto

Sargājot augus, sargājam Latviju!

MĒRĶGRUPAS

VAAD, organizējot un veicot savu ikdienas darbību, ievēro un arī turpmāk ievēros valsts pārvaldes pamatprincipus¹. Tie ietver atklātību pret privātpersonām un sabiedrību, kā arī viņu iesaistīšanu lēmumu pieņemšanā. Savā darbībā VAAD ir konstruktīvs partneris, kas pastāvīgi pārbauda un pilnveido sabiedrībai sniegto pakalpojumu kvalitāti, lai privātpersonu un uzņēmēju labā vienkāršotu un uzlabotu esošās procedūras, padarītu tās pēc iespējas ērtas un pieejamas, ievērojot mūsdienu IKT

¹ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. pants

iespējas. VAAD tiecas uz sadarbību, kas vērsta uz mērķa sasniegšanu, sniedzot sabiedrībai arī vispusīgu informāciju par savu darbību un nozares aktualitātēm.

Lai nodrošinātu savu misiju, VAAD kompetences ietvaros mijiedarbojas ar šādām svarīgākajām mērķgrupām:

Mērķgrupas nosaukums	Mērķgrupu būtiskākās intereses un vajadzības
ES un starptautiskās institūcijas un organizācijas, trešo valstu līdzīgas organizācijas	<ul style="list-style-type: none"> ● Saskaņot un izstrādāt vienotu regulējumu, informācijas apmaiņu fitosanitārās drošības uzraudzības jomā. ● Atbalstoša sadarbība ārkārtas gadījumos. ● Dalība kopīgās attīstības sadarbības aktivitātēs ar trešajām valstīm un savstarpējos pieredzes apmaiņas mērķprojektos.
Ministrijas un citas valsts iestādes	<ul style="list-style-type: none"> ● Aktuālā informācija par situāciju nozarē un attīstības prioritātēm, tostarp par finansējuma apmēru. ● Datu apmaiņa starp dažādu valsts iestāžu informācijas sistēmām. ● Dalība lauksaimniecības un citu nozaru normatīvo aktu un politikas attīstības dokumentu izstrādē un saskaņošanā.
Nozares NVO un citas ieinteresētās sabiedrības grupas	<ul style="list-style-type: none"> ● VAAD nodrošina sabiedrības, tostarp NVO un uzņēmēju, līdzdalību normatīvo aktu un plānošanas dokumentu izstrādē. ● Sadarbība uzraudzības prasību nodrošināšanā (tiek izplatīti informatīvie materiāli, skaidrotas uzraudzības prasības, organizēti semināri). ● Nozares un nacionālo interešu paušana un pārstāvniecība Latvijas, ES un starptautiskās institūcijās.
Uzņēmēji (lauksaimnieki, augu un augu produktu eksportētāji, stādaudzētāji, sēklaudzētāji dārzkopības pakalpojumu sniedzēji, apzaļumošanas pakalpojumu sniedzēji), piemājas dārzu īpašnieki	<ul style="list-style-type: none"> ● Uz klientu orientēti, kvalitatīvi un mūsdienīgi pakalpojumi. ● Sadarbība uzraudzības prasību nodrošināšanā (tiek izplatīti informatīvie materiāli, skaidrotas uzraudzības prasības, organizēti semināri). ● Integrēta datu apmaiņa starp dažādām informācijas sistēmām. ● Profesionāla attieksme un konsultācijas VAAD kompetences jautājumos. ● Dažādu prasību, tostarp administratīvā sloga, samazināšana. ● Efektīva fitosanitārās drošības uzraudzība, lai pasargātu lauksaimniecības un mežkopības kultūras no augu karantīnas

	<p>organismiem, kā arī pasargātu parkus, apstādījumus, piemājas dārzus u.c.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Drošu un kvalitatīvu ML, AAL un alternatīvu augu aizsardzības risinājumu pieejamība. ● Pārbaudīta un kvalitatīva sēklas un stādāmā materiāla pieejamība. ● Novērsti ĢMO aprites riski.
Zinātniskās institūcijas	<ul style="list-style-type: none"> ● Nozarei nepieciešamo pētījumu identificēšana. ● Sadarbība pētījumu veikšanā.
Sabiedrība kopumā	<ul style="list-style-type: none"> ● Vispārēja informācija par VAAD veikto uzraudzības pasākumu rezultātiem, AAL un ML ietekmi uz apkārtējo vidi, cilvēku un dzīvnieku veselību. ● Vispārēja informācija par augiem kaitīgo organismu un invazīvo sugu izplatību un to ierobežošanu, augu karantīnas organismu (arī sevišķi bīstamu kaitīgo organismu) izplatības perēkļiem un drošības pasākumiem, kas jāievēro, lai apturētu to izplatību. ● Informāciju par LIZ auglības līmeni un tā pārmaiņām. ● Atvērto datu pieejamība.
VAAD nodarbinātie	<ul style="list-style-type: none"> ● Konkurētspējīgs atalgojums. ● Mūsdienīgas un drošas darba vietas, tai skaitā digitāli risinājumi efektīvākai darba veikšanai. ● Skaidrs un līdzsvarots pienākumu un atbildības sadalījums. ● Pozitīvs sabiedrības vērtējums par paveikto.

VAAD darbības spējas

Ievads

VAAD atbilstoši valsts uzraudzības politikas saturam un mērķiem, nodrošina šīs politikas realizēšanas mehānismu, organizējot un izpildot normatīvajos aktos noteiktās valsts uzraudzības, kontroles un pakalpojumu funkcijas, izveidojot un īstenojot mūsdienīgu, Latvijas apstākļiem un ES prasībām atbilstošu uzraudzības un monitoringa sistēmu. Uzraudzības, monitoringa un pakalpojumu sniegšanai nepieciešama atbilstoša metodika, kvalificēts personāls, kā arī nacionāli un starptautiskā līmenī akreditētas un atzītas laboratorijas.

VAAD funkciju izpildei nepieciešama personāla, finanšu un materiālo resursu pārvaldība un efektīva izmantošana. Pārvaldība tiek organizēta, pamatojoties uz ES un nacionālajiem normatīvajiem aktiem, kā arī VAAD iekšējiem normatīviem dokumentiem.

Administratīvā uzbūve

VAAD veido pieci departamenti – Augu aizsardzības, Augu karantīnas, Sēklu kontroles, Agroķīmijas, Stratēģijas un metodoloģijas departaments, kuru darbība ir tieši saistīta ar nozaru politikas izstrādi un īstenošanu un atbalsta funkciju daļas, kā arī piecas reģionālās nodaļas, kuru darbība saistīta ar uzraudzības veikšanu.

VAAD struktūrvienībām ir apstiprināti reglamenti un nodarbināto amata apraksti.

VAAD administratīvās struktūras diagramma ir pieejama tīmekļvietnē www.vaad.gov.lv.

Personāls

Saskaņā ar VAAD amatu sarakstu, 2020. gada 31. decembrī VAAD ir 208 amata vietas, no tām 67% ierēdņu amata vietas un 33% darbinieku amata vietas, 17% no nodarbinātajiem ir vīrieši un 83% sievietes.

Pēdējos gados personāla rotācijas koeficients, vērtējot darba attiecības izbeigušo un uzsākušo darbinieku skaitu pret nodarbinātajiem, ir 0.09%.

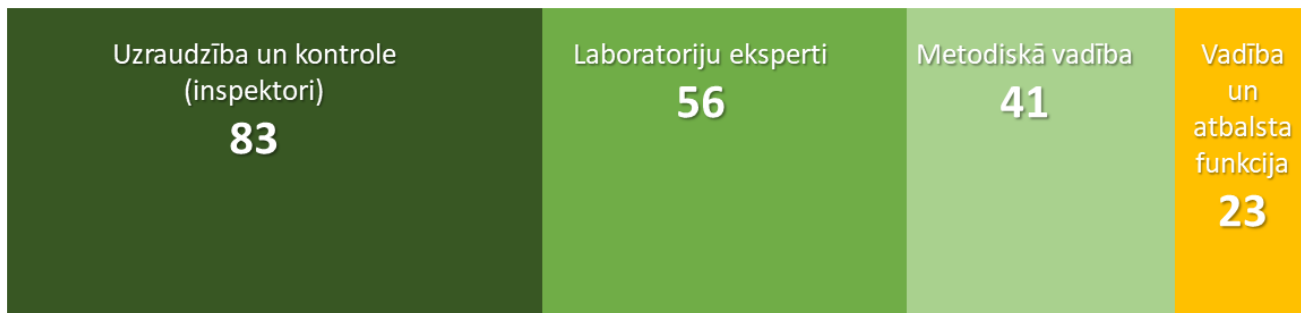
Samazinājies izsludināto amatu konkursu skaits, pateicoties veiksmīgi aizpildītām vakancēm iepriekšējo konkursu rezultātā. Tas skaidrojams ar to, ka iepriekšējos pārskata periodos pieņemtie darbinieki ir veiksmīgi adaptējušies un šobrīd nemeklē citas darba iespējas. Tomēr pastāv augsts risks nodarbināto rotācijai. Šobrīd departamentos uz vienu funkciju vai uzdevumu ir viens darbinieks, kas ir specializējies attiecīgā jomā. Darbs praktiski tiek organizēts bez aizvietojamības. Klientu skaits un veicamais darbu apjoms pieaug. Pieaug arī vecuma grupa nodarbinātajiem, kam līdz pensionēšanās vecumam palikuši mazāk nekā 10 gadi.

- **Nodarbināto sadalījums vecuma grupās** (dati uz 2020. gada 30. decembri)

Kopumā nodarbināto skaita ziņā trijās vecuma grupās ir vienmērīgs sadalījums. Nodarbināto skaits vecuma grupā līdz 35 gadiem ir 75 nodarbinātie, kas sastāda 35%, nodarbināto skaits vecuma grupā no 36 līdz 54 gadiem - 66, kas attiecīgi sastāda 32% un nodarbināto skaits, kas vecāki par 55 gadiem – 68, kas attiecīgi sastāda 35%.

- **Dalījums pa nodarbinātības grupām** (dati uz 2020. gada 30. decembri)

VAAD lielākais nodarbināto skaits ir kvalificēti inspektori, kas uzrauga un kontrolē normatīvo aktu prasību izpildi VAAD atbildībā nodotajās jomās, kas savā darbā ievēro "Konsultē vispirms" principu. Otra lielākā grupa ir laboratoriju eksperti un speciālisti, bet trešā – procesu vadības, metodikas un risku uzraudzības nodrošināšanā iesaistītie darbinieki.

Lai nodrošinātu personāla izaugsmi un nepārtraukti pilnveidotu sniegto pakalpojumu kvalitāti, VAAD nodrošina nodarbināto apmācības, izvērtējot katra darbinieka mācību nepieciešamību efektīvākai darba uzdevumu izpildei. VAAD darbojas apmācību princips "*Training of trainers*", uz mācībām nosūtītie darbinieki pēc tam veic tālākās apmācības, un integrē tēmas mācību moduļos gan jauno darbinieku, gan jomas ekspertu mācībās. Par VAAD ekspertu profesionalitāti liecina sekmīga dalība dažādos starptautiskos projektos, pārstāvība starptautiskās organizācijās un darba grupās.

Personāla politikas pamatnostādnes ir attīstīt priekšnosacījumus un vidi, kas darbiniekiem ļauj sasniegt VAAD uzdevumus un uzturēt izvirzītās vērtības, kā arī spētu sasniegt savus personīgos profesionālās attīstības mērķus.

Finanses

VAAD budžetu veido valsts dotācija, ieņēmumi no maksas pakalpojumiem, ārvalstu finanšu palīdzība, *Twinning* projektu finansējums.

VAAD normatīvajos aktos deleģētās funkcijas īsteno:

- programmas 27.00.00 „Augu veselība un augu aprites uzraudzība” ietvaros, tai skaitā *Twinning* projektu īstenošana Ukrainā, Azerbaidžānā, Gruzijā.(2020-2023)
- apakšprogrammas 21.01.00. "Valsts atbalsts lauksaimniecības un lauku attīstībai" ietvaros,
- apakšprogrammas 65.20.00. „Tehniskā palīdzība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) apgūšanai ietvaros;
- apakšprogrammas 70.06.00. „Izdevumi citu Eiropas Savienības politikas instrumentu projektu un pasākumu īstenošanai” pasākuma „Kaitīgo organismu un augiem bīstamo organismu apsekojumu klātbūtnes programma” īstenošanai. EK līdzfinansētās fitosanitārās programmas īstenošana ES dalībvalstīs ir uzsākta 2015. gadā. 2021.–2027. gadā līdzfinansējums fitosanitāro programmu darbības jomai ir paplašināts, ietverot ne tikai apsekojumus, bet arī izskaušanas un ierobežošanas pasākumus. Lai īstenotu apsekojumu programmā paredzētos pasākumus, 2021. gadā VAAD nepieciešami finanšu līdzekļi 166125 eiro. 2022. gadam un turpmākiem gadiem līdz 2027. gadam nepieciešamā summa fitosanitārās programmas īstenošanai gadam sastāda 180 304 eiro. Plānots, ka no ES budžeta valsts varētu atgūt līdz 75% no kopējiem izdevumiem.

2021. gadā pamatfunkciju īstenošanai (bez *Twinning* projektiem) budžeta programmā 27.00.00 „Augu veselība un augu aprites uzraudzība” izdevumiem paredzēts finansējums 5 632 762 eiro (no

tā atlīdzībai 66%) budžeta apakšprogrammā 21.01.00. "Valsts atbalsts lauksaimniecības un lauku attīstībai" 214 221 eiro (no tā atlīdzībai 22%) budžeta apakšprogrammā 65.20.00. „Tehniskā palīdzība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) apgūšanai ietvaros 534 524 eiro (no tā atlīdzībai 22%).

Saskaņā ar NFL, NSKL, Agroķīmijas laboratorijas uzturēšanu atbilstoši akreditācijas prasībām, katru gadu tiek paredzēti finanšu līdzekļi jaunu laboratorijas iekārtu iegādei, to uzturēšanai, atbilstošu apstākļu nodrošināšanai, reaģentu, laboratorijas materiālu iegādei, akreditācijas auditu veikšanai.

Periodā 2021.-2027. gadā nepieciešams uzsākt VAAD transportlīdzekļu atjaunošanu.

Lai varētu veikt augsnes agroķīmiskās analīzes atbilstoši pieprasījumam, nepieciešams paplašināt Agroķīmijas laboratorijas telpas. Tāpēc saskaņā ar izstrādātu un apstiprinātu būvprojektu, plānots veikt būvdarbus un ierīkot darba vietas biroja darbiniekiem administratīvās ēkas bēniņu stāvā Lielvārdes ielā 36, Rīgā.

Ieņēmumi no sniegtajiem maksas pakalpojumiem budžeta programmā 27.00.00 „Augu veselība un augu aprītes uzraudzība” plānoti līdz 43% no kopējā programmas finansējuma (neskaitot ieņēmumus no *Twining* projekta īstenošanas līdzekļiem).

No tiem 60% plānoti no fitosanitārā jomā sniegtajiem maksas pakalpojumiem, 18% plānoti no AAL reģistrācijas un aprītes uzraudzības jomas pakalpojumiem, 17% plānoti no agroķīmijas jomas pakalpojumiem, 5% plānoti no sēklu aprītes jomas pakalpojumiem (sēklu jomā lielākā daļa sniegto pakalpojumu tiek segti no valsts atbalsta (subsīdijas), tāpēc šis rādītājs neparāda faktisko apmēru, jo lielākā daļa finansējuma par šiem maksas pakalpojumiem tiek saņemta kā valsts dotācija).

Liela daļa ieņēmumu par maksas pakalpojumiem tiek saņemta gada pēdējos mēnešos, sevišķi novembrī, decembrī. Gada pēdējos mēnešos saņemta maksa par augšņu agroķīmisko izpēti, par novērtējumu sagatavošanu lēmuma pieņemšanai ķīmiska vai mikroorganismus saturoša AAL atļaujas piešķiršanai, pamatojoties uz valstī sagatavotu AAL novērtējumu, kā arī par veiktajām fitosanitārajām pārbaudēm eksporta kravām. Tā kā nav iespējams tik īsos termiņos izsludināt attiecīgus iepirkumus un veikt iegādes un saņemt pakalpojumus, 2021. gada budžeta izdevumos ir iestrādāts konta atlikums par ieņēmumiem no sniegtajiem maksas pakalpojumiem 419 612 eiro.

VAAD 2020. gadā kā vadošais partneris uzsāka īstenot *Twining* projektu "Sanitāro un fitosanitāro (SPS) pasākumu stiprināšana Azerbaidžānā" (2020.-2022) ar kopējo finansējumu 1 500 000 eiro (partneri - Latvija (VAAD, PVD) un Lietuva).

VAAD kā saistītais partneris PVD 2020. gadā uzsāka īstenot *Twining* projektu "Tālākas SPS un pārtikas drošības sistēmas attīstības nodrošināšana Gruzijā" ar VAAD kopējo finansējumu 301 117 eiro. (partneri - Latvija (PVD, VAAD), Igaunija, Zviedrija).

VAAD kā vecākais partneris 2021. gadā uzsāka īstenot *Twining* projektu "Ukrainas tiesību aktu tuvināšana valsts uzraudzībā ĢMO atklātās sistēmās, augu šķirņu aizsardzībā un sēklu un augu pavairojamā materiāla ražošanā saskaņā ar ES normām un standartiem" ar kopējo finansējumu 1 450 000 eiro (partneri - Latvija (VAAD), Polija, Nīderlande).

VAAD 2020. gadā uzsāka īstenot Pārrobežu sadarbības projektu "Integrētā pārvaldība un pasākumu sistēmas, lai mazinātu negatīvo invazīvo sugu ietekmi aizsargājamās teritorijās pārrobežu reģionā (Baltkrievija, Lietuva, Latvija), (166 187 eiro), tomēr sakarā ar ģeopolitisko situāciju uz laiku ir pārtraukta tā īstenošana.

VAAD 2021. gadā uzsācis īstenot Norvēģijas finanšu instrumenta 2014.-2021. gada perioda programmas "Klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās tām un vide" projektu "Ilgtspējīgas augsnes resursu pārvaldības uzlabošana lauksaimniecībā" (170 984 eiro).

Projekta laikā tiks veidoti Latvijas augšņu tipu un apakštipu etaloni, ko varēs ņemt par pamatu turpmākajā augšņu kartēšanā. Tiek plānots, ka LIZ kartēšanu varētu uzsākt tikai pēc projekta īstenošanas beigām, sākot ar 2025. gada 1. janvāri. Pēc projektā īstenotajiem darbiem gan dziļrakumu izveidē, gan augsnes profilu aprakstīšanā, gan paraugu ievākšanā, gan paraugu analizēšanā, gan augšņu kartēšanā etalonplatībās, gan attiecīgo datubāzu papildināšanā un augšņu kartēšanas metodiku izstrādē dažādos mērogos (1:10 000; 1:50 000; 1:100 000) būs iespējams sagatavot izmaksu novērtējumu par LIZ kartēšanu.

Pēc projekta īstenošanas jāturpina pilnveidot un uzturēt LIZ pārvaldības sistēmu, veikt oglekļa monitoringu un augšņu kartēšanu.

Lai nodrošinātu konkurētspējīgu atalgojumu, nepieciešams palielināt VAAD darbinieku atalgojumu, kā arī normatīvajos aktos paredzētās sociālās garantijas. 2021. gadā VAAD esošā mēnešalga sastāda 81% no maksimāli pieļaujamās algas, kas noteikta 3. kategorijai attiecīgajai saimei, līmenim. Ņemot vērā ierobežotās iespējas, konkurēt darba tirgū ar vidējo atalgojumu, pastāv risks, ka spējīgie darbinieki atstāj darbu VAAD.

Lai nodrošinātu normatīvajos aktos noteikto funkciju īstenošanu, katru gadu VAAD sagatavo prioritāros pasākumus nākamajiem trim gadiem.

2021. gadā VAAD 2022.-2024. gadam iesniedza prioritāro pasākumu "Jauno augu veselības un augu aizsardzības risku izvērtēšana un novēršana atbilstoši Eiropas zaļā kursa mērķiem un "Valsts augu aizsardzības dienesta atbildības palielināšana un sociālo garantiju nodrošināšana".

Sadarbība ar nozaru pārstāvjiem un sabiedrību

Izstrādājot atbildībā esošo jomu normatīvo regulējumu, kā arī ieviešot uzraudzības prasības, VAAD regulāri konsultējas ar nozares NVO. Izmantojot NVO komunikācijas kanālus, piemēram, digitālos un drukātos izdevumus organizācijas biedriem, sociālo tīklu profilus, seminārus un sapulces, VAAD izplata skaidrojošus materiālus, piemēram, par sezonas laikā aktuālo esošo un jaunajām normatīvo aktu prasībām un pieņemtajiem lēmumiem.

VAAD ir ilggadēja sadarbība ar profesionālajām mācību iestādēm, tiek nodrošinātas studentu prakses vietas un organizētas mācību ekskursijas un ekspertu lekcijas, tajā skaitā digitālā formātā.

VAAD nepārtraukti informē sabiedrību par jomu aktualitātēm, tostarp, par ilgtspējīgu augu aizsardzību, AAL un ML lietošanas ierobežojumiem un noteiktajām prasībām, ietekmi uz vidi, pieņemtajiem lēmumiem.

VAAD organizē mērķtiecīgas informatīvas kampaņas, lai veicinātu mērķgrupu un sabiedrības izpratni un rīcības maiņu agronomijas un augu veselības jomās.

Svarīgākā informācija ir pieejama VAAD tīmekļvietnē www.vaad.gov.lv. Informācija par integrēto augu audzēšanu un kaitīgo organismu monitoringu apkopota vienuviet – atsevišķā tīmekļvietnē <http://noverojumi.vaad.gov.lv>.

Aktuāla informācija regulāri tiek publicēta VAAD sociālo kontu profilos.

VAAD piedalās un regulāri organizē seminārus lauksaimniekiem, tirdzniecības vietu pārstāvjiem, apzaļumošanas uzņēmumiem u.c. mērķgrupām pēc nepieciešamības.

VAAD izstrādā izglītojošus, interaktīvus materiālus par augu veselību jauniešiem un bērniem un piedalās atvērto durvju dienās, ēnu dienās, kā arī publiskajos pasākumos ar plašu sabiedrības iesaisti un apmeklē mācību iestādes.

VAAD pieņem ar drošu elektronisko parakstu parakstītus dokumentus, kas atbilstoši noformēti un nosūtīti uz elektroniskā pasta adresi pasts@vaad.gov.lv.

IKT sasniegumi un attīstība

VAAD iepriekšējos gados mērķtiecīgi ir ieguldījusi IKT infrastruktūras uzlabojumos un pilnveidē,

VAAD izmanto vairākas nozares koplietošanas informācijas sistēmas – DVS, RVS, e-pasta sistēmu, nozares klientu pašapkalpošanās portālu, pašapkalpošanās portāls "HOP personāls" u.c., kā arī VAAD izveidoto KUVIS.

VAAD ir izveidojis darba grupu, kuras mērķis ir VAAD IKT attīstības plānošana, KUVIS attīstības plānošana, jaunu e-pakalpojumu ieviešanas plānošana, procesu elektronizācija, dažādu inovatīvu rīku pielietošana uzraudzības nodrošināšanai un pakalpojumu sniegšanai.

Turpmāka IKT attīstība jāsaista ar ES un nacionālo ilgtspējas politiku, ņemot vērā Eiropas zaļā kursa un tā rīcībpolitikas stratēģijas, kā arī ar KLP zaļās arhitektūras atbalsta pasākumu prasību administrēšanu. Ilgtspējīgai LIZ izmantošanai nepieciešama zemes izmantošanas informācija, kas apkopo datus no vairāku nozares iestāžu informācijas sistēmām.

VAAD izveidos vienotu informācijas sistēmu par LIZ. Tā būs atvērta un pieejama valsts pārvaldes iestādēm, lauksaimniekiem, NVO, izglītības un zinātnes iestādēm, kas varēs izmantot atjaunotu informāciju par augsni, lai izstrādātu ilgtspējīgus augsnes apsaimniekošanas risinājumus (piemēram, efektīvākai ML un AAL izmantošanai, kas vērsta uz kvalitatīvas un konkurētspējīgas ražas iegūvi, vienlaikus samazinot ekoloģisko slodzi uz vidi, augsnes kaļķošanai u.c.), iegūtu datus precīzākiem SEG emisijas aprēķiniem, kā arī radītu priekšnosacījumus publiskās un privātās partnerības attīstības veicināšanai.

Veidojot vienoto informācijas sistēmu par LIZ un attīstot šajā sistēmā uzkrātās informācijas pieejamību gala lietotājiem, VAAD turpinās sadarboties ar LAD un citām informācijas sistēmām, lai šī informācija būtu pieejama saskarnēs, kas tiešsaistē nodrošinātu datu izmantošanu lauksaimniecības un meža nozares uzņēmumu saimnieciskās darbības plānošanai un uzskaitēi.

Pretkorupcijas situācija, kā arī izšķērdēšanas un interešu konfliktu novēršana

VAAD darbā uzsvars tiek likts uz iestādes funkciju skaidrošanu sabiedrībai un sabiedrības izpratnes līmeņa veicināšanu, kā arī tiek papildinātas darbinieku zināšanas un informētība par korupcijas negatīvo ietekmi, jo tieši darbinieka pareiza rīcība dzīves situācijās ir būtiska.

Jautājumi par rīcību situācijās, ja tiek piedāvātas dāvanas, kā arī attieksme pret labumu gūšanu, ir regulēti VAAD iekšējos dokumentos. VAAD ir izveidots uzticības tālrunis, uz kuru zvanot klienti var sniegt informāciju gan par darbinieku neētisku rīcību, gan par klientu apkalpošanas kvalitāti un citiem jautājumiem.

Liela uzmanība tiek pievērsta nodarbināto sistemātiskai dalībai korupcijas un interešu konflikta risku novēršanas mācībās. Pēdējo piecu gadu laikā vairāk nekā 45% nodarbināto piedalījušies apmācībās par korupcijas novēršanas tēmu. VAAD plāno saglabāt šo intensitāti arī turpmākajam pārskata periodam, nodrošinot dalību mācībās un akcentu liekot uz reģionālo nodaļu inspektoriem, kuri veic uzraudzības pārbaudes.

VAAD ir izstrādāts un tiek aktualizēts pretkorupcijas plāns. Pretkorupcijas plānā ir izvērtētas, kā arī uzskaitītas korupcijas risku zonas, izvērtēti iespējamie risku cēloņi un pasākumi to neiestāšanās nodrošināšanai. Uzsākot darba attiecības, darbinieki paraksta apliecinājumu par to, ka viņi ir iepazinušies ar VAAD instrukcijām par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā un apzinās, ka par normu pārkāpumu var iestāties administratīvā, disciplinārā, civiltiesiskā vai kriminālā atbildība.

VAAD iepirkumu procedūras tiek organizētas atbilstoši normatīvo aktu prasībām. Iepirkumu komisijas locekļi paraksta apliecinājumu par to, ka nav tādu faktu vai apstākļu, kuru dēļ viņi būtu ieinteresēti kāda pretendenta izvēlē vai darbībā. Iepirkumu komisijas priekšsēdētājs informē un sniedz nepieciešamos izglītošanas pasākumus katras atsevišķās iepirkumu komisijas darba aktualitātēs.

Lai pilnveidotu VAAD transportlīdzekļu izmantošanas kontroli, nodrošinātu budžeta līdzekļu efektīvu un ekonomisku izlietošanu atbilstoši paredzētajiem mērķiem, kā vienu no iekšējās kontroles sistēmas pasākumiem VAAD ieviesis globālās pozicionēšanas sistēmu autotransporta degvielas un maršrutu uzskaiti.

Riska faktori VAAD darbībā

Identificēti iekšējie un ārējie riski, kuri var nelabvēlīgi ietekmēt VAAD noteikto funkciju un uzdevumu izpildi un mērķu sasniegšanu.

Iekšējie riski	
Nosaukums	Iespējamās rīcības risku novēršanai, ietekmes mazināšanai
Darbaspēka novecošanās, grūtības jaunu jomas speciālistu ieinteresēšanā darbam VAAD	<ul style="list-style-type: none"> ● Darbaspēka resursu atjaunošana, pieredzes nodošana jauniem speciālistiem, un to iesaiste dažādos projektos un starptautiskās aktivitātēs.
Potenciālā kadru mainība	<ul style="list-style-type: none"> ● Konkurētspējīgs atalgojums, mūsdienīgs un pietiekams materiāli tehniskais nodrošinājums, droša darba vide, digitālo prasmju attīstība un iesaiste digitālo risinājumu izstrādē efektīvākai darba veikšanai. ● VAAD kā darba devēja reputācijas paaugstināšana.
Nevienmērīga darba intensitāte augu veģetācijas periodu un pakalpojumu pieprasījuma svārstības dēļ	<ul style="list-style-type: none"> ● Iekšējās kvalifikācijas sistēmas ietvaros pāreja no specializētas uz plašāka profila kvalifikāciju. Pilnveides kursu izmantošana.

Darba procesu kapacitāte, paplašinoties funkcijām un pieaugot pieprasījumam pēc VAAD sniegtajiem pakalpojumiem	<ul style="list-style-type: none"> ● Procesu optimizācija un digitalizācija. Spēja reaģēt un pielāgoties, pārskatot slodzes atbilstoši situācijai un pieprasījumam.
Ārējie riski	
Nosaukums	Iespējamās rīcības novēršanai, ietekmes mazināšanai
Klimata pārmaiņu un starptautiskās tirdzniecības intensitātes rezultātā jaunu karantīnas organismu ieviešanās	<ul style="list-style-type: none"> ● Papildu apmācība – gan inspektoriem, gan laboratorijas darbiniekiem. ● Rīcības plāni prioritārajiem augu karantīnas organismiem, kuros iekļauj konkrētā kaitīgā organisma izskaušanas pasākumus, vai paredzētos tā izplatības ierobežošanas pasākumus.
Klimata pārmaiņu un tirgus pieprasījuma rezultātā jaunu sugu un šķirņu audzēšana	<ul style="list-style-type: none"> ● Papildu apmācība – gan inspektoriem, gan laboratorijas darbiniekiem.
Nepietiekošs informācijas apjoms par LIZ auglību	<ul style="list-style-type: none"> ● Skaidrojošais darbs ar LIZ apsaimniekotājiem par augsnes auglības rādītāju datu nepieciešamību ikdienas darbā un to nozīmi ilgtspējīgas un konkurētspējīgas lauksaimnieciskās ražošanas nodrošināšanā. ● Sadarbība ar agroķīmisko pakalpojumu sniedzējiem, nodrošinot maksimālu informācijas apjomu politikas veidotājiem, zinātniekiem un sabiedrībai par LIZ auglību un tās pārmaiņām. ● Sadarbība ar starptautiskajām augsnes organizācijām par pasaules un Eiropas aktualitātēm, kas vērstas uz LIZ auglības saglabāšanu un tās degradācijas samazināšanu.
Spēja reaģēt uz reģionālajām un globālajām tendencēm un izaicinājumiem lauksaimniecības sektorā, piemēram, jaunu tehnoloģiju un saimniekošanas prakšu ieviešanu augkopībā	<ul style="list-style-type: none"> ● Starptautiska sadarbība ar citu valstu līdzīgiem dienestiem, starptautiskajām organizācijām un dalība starptautiskajos projektos. ● Darbinieku apmācība, lai nodrošinātu jaunu augu aizsardzības risinājumu ieviešanu, piemēram, neķīmisku (dzīvos organismus un mikroorganismus saturošu) AAL novērtēšanai un reģistrācijai. ● Digitālu risinājumu ieviešana.
Sabiedrības nepietiekama izpratne par augu aizsardzības pasākumiem un ML lietošanu	<ul style="list-style-type: none"> ● Sabiedrības informēšana par pamatotas un sabalansētas AAL un ML lietošanas ietekmi uz apkārtējo vidi, augkopības produkciju un ražību un pārtikas kvalitāti.

VAAD specifikai atbilstošu izglītības programmu trūkums	<ul style="list-style-type: none"> ● Jauno darbinieku apmācība. ● Starptautiska pieredzes apmaiņa.
Nepietiekams finansējums	<ul style="list-style-type: none"> ● Papildfinansējums pilnvērtīgai funkciju izpildei.

VAAD institucionālās prioritātes, to mērķi un rezultāti

Stratēģijas darbības laikā esam izvirzījuši šādas institūcijas kapacitātes, attīstības un pārvaldības prioritātes:

- Digitālo risinājumu ieviešana informācijas apmaiņai starp lauksaimniekiem un citiem iestādes klientiem, valsts un pašvaldību iestādēm
- Sabiedrības izpratnes veicināšana par ilgtspējīgu augu aizsardzību un LIZ auglību
- Efektīva resursu izmantošana un starptautiskā novērtējuma veicināšana

Prioritāte:

digitālo risinājumu ieviešana informācijas apmaiņai starp lauksaimniekiem un citiem iestādes klientiem, valsts un pašvaldību iestādēm

Mērķis: maksimāli efektīvi izmantot budžeta līdzekļus, IKT resursus, lai mazinātu birokrātisko slogu, nodrošinātu procesu digitalizāciju atbilstoši ES un nacionālās politikas prasībām, izmantojot modernas un ilgtspējīgas tehnoloģijas un informācijas sistēmas.

VAAD jau ir ieviesis, un klientiem pieejami 15 e-pakalpojumi, elektronizēti vairāki svarīgi jomu procesi. Arī nākamajā periodā plānots ieviest vairākus e-pakalpojumus un elektronizēt procesus.

Plānošanas periodā VAAD aktīvi piedalīsies ES Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projekta "Zemkopības ministrijas un tās padotībā esošo iestāžu informācijas un komunikācijas tehnoloģiju attīstība (2. kārtā)" īstenošanā, lai realizētu jaunus VAAD e-pakalpojumus un elektronizētu VAAD procesus.

VAAD izstrādās LIZ pārvaldības sistēmu, nodrošinot informācijas ieguvu par LIZ auglības līmeni un tā pārmaiņām un pilnveidojot KUVIS esošo moduli "Lauku vēstures žurnāls" - sistēmu, kurā VAAD pārbauda nosacījumus, un to rezultāti tiek nodoti LAD, neprasot liekas darbības no lauksaimnieka, kā arī nodrošinās datu apmaiņu ar dažādām pakalpojumu sniedzēju un iestāžu informācijas sistēmām, piemēram, lai nodrošinātu informāciju Centrālās statistikas pārvaldes apsekojumam par AAL lietošanu (Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas projektam par statistiku par lauksaimniecības ielaidi un izlaidi).

Augu aizsardzības jomā jāievieš jauni IKT risinājumi, kas palīdzēs lauksaimniekam pieņemt pamatotus lēmumus augu aizsardzībā, nodrošinās efektīvu informācijas apmaiņu starp VAAD un citām

uzraugošajām iestādēm. IKT sistēmas attīstība ir kritiski svarīga jaunās Kopējās lauksaimniecības politikas atbalsta maksājumu prasību ievērošanas uzraudzībai.

Lai uzņēmējiem mazinātu risku un tuvinātu apstākļiem, kādi bija pirms Apvienotās karalistes izstāšanās no ES saistībā ar kokmateriālu un pārējo augu un augu produktu eksportu, kad nebija jāveic fitosanitārās pārbaudes katrai kravai, nepieciešami uzlabojumi KUVIS darbībā (uzlabot fitosanitāro pārbaudžu veikšanas mobilo lietotni, pilnveidot dažādo pārskatu veidus fitosanitārā riska izvērtēšanai, nodrošināt e-sertifikāta moduļa izstrādi), lai VAAD varētu veikt nepieciešamās pārbaudes operatīvāk, ātrāk, nekavējot eksporta kravu plūsmu.

Paredzēts izstrādāt informācijas apmaiņu no KUVIS uz IMSOK - ES informācijas pārvaldības sistēmu oficiālo kontroļu vajadzībām.

Saskaņā ar KLP zaļās arhitektūras atbalsta pasākumu prasībām ir paredzēta digitāla Kultūraugu mēslošanas plāna (FaST) izstrāde - ilgtspējas rīks barības vielu aprites uzskaitē lauksaimniekiem, ilgtspējīgai mēslošanas līdzekļu lietošanai un kontrolei.

Paredzēts attīstīt prognozēšanas rīku slimību un kaitēkļu atpazīšanai (mašīnmācīšanās pieeja) attīstības prognozēšanai, ieviest lēmumu atbalsta sistēmu augu aizsardzības pasākumu veikšanai.

Tiks pilnveidota bioloģiskās lauksaimniecības sēkļu un pavairojamā materiāla datubāze, izveidota bioloģiskās lauksaimniecības sēkļu un pavairojamā materiāla vispārējās atļaujas izmantoto daudzumu uzskaitē un augu heterogēnā materiāla reģistrs.

Nr.	Sasniedzamais rezultāts (pārmaiņas)	Snieguma rādītājs/mērvienība/	Rezultatīvā rādītāja skaitliskā vērtība (pa gadiem)						
			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1.	VAAD darbības procesu elektronizācija	Kopējais skaits	3	3	8	12	12	12	15
2.	leiesti VAAD e-pakalpojumi	Kopējais skaits	15	15	23	24	24	25	26
3.	Atvērto datu portālā ievietoto VAAD datu apjoms	Kopējais pozīciju skaits	5	5	8	8	9	9	9

Prioritāte:

Mērķtiecīga komunikācija sabiedrības izpratnes veicināšanai par valsts fitosanitāro drošību, ilgtspējīgu augu aizsardzību un lauksaimniecībā izmantojamo zemju auglību

Mērķi:

- vairot zināšanas par valsts fitosanitārās drošības apdraudējumiem – kaitīgajiem organismiem, to izplatības ceļiem un veicināt iedzīvotāju un profesionālo organizāciju sadarbību izplatības noteikšanai un ātrai ierobežošanai;

- veicināt ilgtspējīgu augu aizsardzības pasākumu un AAL pamatotu un atbildīgu lietošanu augkopībā, kā arī ķīmisko augu aizsardzības līdzekļu lietošanas samazinājumu, vienlaikus veicinot sabiedrības kopumā izpratni par agronomiski pamatotas augu aizsardzības nozīmi;
- veicināt izpratni par lauksaimniecības zemju auglību un ilgtspējīgu apsaimniekošanu.

Organizēt mērķtiecīgu kampaņveida komunikāciju, iesaistot sadarbības partnerus - nozares NVO, LLKC, valsts, zinātniskās un mācību iestādes, kā arī iekšējos resursus – VAAD ekspertus un inspektoros.

Atbilstoši izvirzītajiem mērķiem, noteikt katras mērķgrupas vajadzībām atbilstošu komunikācijas veidu, kanālu, valodu un saturu.

Īstenot proaktīvu komunikācijas stratēģiju, informējot sabiedrību par fitosanitārās drošības riskiem - īpaši bīstamajiem kaitīgajiem organismiem un to izplatības kanāliem. Piemēram, turpināt Latvijā attīstīt EPPO starptautisko informatīvo kampaņu "Nepakļauj riskam!".

Vairot zināšanas un izpratni par praktiskiem IAA pasākumiem un priekšrocībām, motivējot augkopjus un dārzkopjus samazināt ķīmisko AAL lietošanu.

Īstenot sekmīgo veiksmes stāstu komunikācijas stratēģiju, piemēram, par ķīmisko AAL lietošanas samazinājuma augkopības saimniecībās, kas panākts veiksmīgi izmantojot alternatīvos pasākumus.

Lai būtu vieglāk uztvert normatīvā regulējuma prasības, konkrētajām mērķgrupām organizēt un veicināt VAAD ekspertu dalību klātienē un tiešsaistes semināros.

Piemērot inovatīvus risinājumus un pamanāmas komunikācijas metodes mērķauditorijas sasniegšanai.

Ar aptauju un socioloģisku pētījumu starpniecību noskaidrot sasniegtās auditorijas rīcības maiņu, mērot % izpratnes un zināšanu pieaugumu, noteikt svarīgākos komunikācijas virzienus nākamajiem gadiem.

Palielināt sabiedrības uzticēšanos VAAD un vairot zināšanās balstītus viedokļus.

Prioritāte:

efektīva resursu izmantošana un starptautiskā novērtējuma veicināšana

Mērķis: personāls, finanšu un materiālie resursi efektīgi, lietderīgi un ekonomiski tiek izmantoti VAAD mērķu sasniegšanai.

VAAD reģionālā struktūra bija izveidota atbilstoši valstī noteiktajiem pieciem plānošanas reģioniem un izvietota 23 pašvaldību administratīvajās teritorijās, tādējādi nodrošinot efektīvu un ģeogrāfiski vienmērīgu pakalpojumu pieejamību darbības jomu īstenošanai. Stratēģijas darbības laikā nav plānots būtiski mainīt VAAD administratīvo uzbūvi un veikt reģionālo nodaļu struktūras maiņu, tomēr izvērtēt nepieciešamību to pielāgot atbilstoši aktuālajiem plānošanas reģioniem.

Reģionālajās struktūrvienībās strādā darbinieki, kas nodrošina VAAD pamatfunkciju izpildi, tajās nav atbalsta funkciju veicēju. Funkciju kapacitāte ir maksimāli efektīva, ko apliecina fakts, ka 12% no

kopējā amata vietu skaita, ir atbalsta funkciju amatu pildītāji, pārējie 88% nodrošina uzraudzības, laboratoriju un metodiskās vadības funkcijas.

VAAD esošais kopējais amata vietu skaits uz 2021. gada janvārī ir 208 amata vietas. Saglabājoties VAAD darbinieku īpatsvaram, kuri ir vecumā virs 55, kas sastāda 35% no kopējiem nodarbinātajiem, pastāv risks VAAD darbības stabilitātei, iestājoties nodarbināto pensionēšanās vecumam. Tas apliecina nepieciešamību izveidot jaunu ekspertu paaudzi, pārņemot pieredzi un zināšanas no esošajiem profesionāļiem, izvirzot stratēģijas periodam mērķi - stabilitātes saglabāšana un pieredzes pārmantojamība, lai uzturētu pēctecības nodrošināšanu.

Personāla mainības koeficients, kas tiek noteikts pēc VAAD gada laikā pieņemto un darba attiecības izbeigušo nodarbināto attiecības pret kopējo nodarbināto skaitu, 2020. gadā bija 0.13%, kas pret iepriekšējiem pārskata periodiem vērtējams kā vidējs. Plānotajam stratēģijas periodam ir izvirzīts mērķis šo procentu samazināt, izvirzot personāla jomā prioritāti nodarbināto noturēšanai darbā VAAD, strādājot pie motivējošu apstākļu radīšanas.

Salīdzinoši augstās prasības nodarbināto kvalifikācijai ir pretrunā ar iespējamo finansiālo piedāvājumu, jo nespēj konkurēt ar privāto sektoru un ekspertu novērtējumu ES struktūrās. Rodas izaicinājums rast motivāciju un panākt profesionāli apmācītu un spējīgu speciālistu ilgtermiņa darba attiecības ar VAAD.

Tā kā VAAD darbībā ir nepieciešamas specifiskas jomas zināšanas un praktiskā pieredze, ko nevar iegūt Latvijā, piemēram, AAL novērtēšanai (toksikologi, ekotoksikologi u.c.) mācības tiek organizētas ārvalstīs, kā arī jaunos speciālistus, kas ieguvuši augstāko izglītību citās jomās, pārkvalifikācija darba piemērotībai VAAD. Ļoti pieaug speciālistu pieprasījums pēc angļu valodas zināšanām un izcilām datorprasmēm procesu un pakalpojumu digitalizēšanas rezultātā.

VAAD speciālistu pieredze un zināšanas ir novērtētas ne tikai Latvijas mērogā. VAAD regulāri izskata iespējas piesaistīt starptautisko finansējumu, un piedalīties starptautiskās sadarbības projektos, kuros ir pieprasītas mūsu speciālistu zināšanas dažādās VAAD kompetences jomās.

Par VAAD darbības starptautiski atzīto vērtējumu liecina pozitīvie EK un starptautisko organizāciju auditu rezultāti VAAD darbības jomās un spēja sistemātiski uzturēt trīs jomu laboratoriju kvalitātes vadības sistēmas un akreditāciju.

Nr.	Sasniedzamais rezultāts (pārmaiņas)	Snieguma rādītājs/mērvienība	Rezultatīvā rādītāja skaitliskā vērtība (pa gadiem)						
			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1.	VAAD darbības starptautisks novērtējums	EK auditu pozitīvi novērtējumi par VAAD darbībām	1	1	1	1	1	1	1
		VAAD laboratoriju akreditācijas uzturēšana	3	3	3	3	3	3	3

		Starptautisko (ISTA) profesionalitātes testu (PT) vērtējumi – augstākais A novērtējums % no visiem PT	100	100	100	100	100	100	100
2.	Kvalificēti, motivēti, novērtēti darbinieki	Personāla mainība koeficients %	0.13	0.12	0.12	0.11	0.11	0.11	0.11
		Kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus (t.sk. iekšējās mācības) apmeklējušie % no gada vidējā darbinieku skaita	60	60	65	65	70	70	70
3.	VAAD funkciju izpilde nodrošināta ar atbilstošu personālu un pārstāvību reģionos	VAAD reģionālās nodaļas	5	5	5	5	5	5	5
		Izvietojums pašvaldībās (skaits)	23	23	23	23	23	23	23

VAAD darbības virzieni

Darbības virziens:

Fitosanitārās drošības uzraudzība

Darbības mērķis:

Pasargāt valsti no kaitīgo organismu uzliesmojumiem un sekmēt augu un augu produktu konkurētspēju starptautiskajā tirgū

Latvija ir bagāta ar lauksaimniecībā un mežsaimniecībā izmantojamiem zemes resursiem. Vairāk nekā divus miljonus hektāru aizņem potenciāli lauksaimniecībā izmantojamas zemes. Savukārt meži aizņem 52 % Latvijas teritorijas.

Fitosanitārās drošības uzraudzības mērķis ir nodrošināt ilgtspējīgu teritorijas attīstību, pasargājot augus, tai skaitā lauksaimniecības kultūras, meža kultūras, apstādījumos un parkos audzētās kultūras no augu karantīnas organismiem, neskatoties no to piederības formas (privāts vai publisks (valsts) īpašums), lai nodrošinātu augkopības produkcijas eksportu, tranzītu, tirdzniecības iespējas un saglabātu bioloģisko daudzveidību.

Fitosanitārās drošības uzraudzības jomā Latvijā ir izveidota ES un starptautiskajām prasībām atbilstoša sistēma, kas Latvijai dod iespēju veiksmīgi iesaistīties augu un augu produktu tirdzniecībā ar ES un vairāk, kā 100 citām pasaules valstīm (eksportā).

Kopumā fitosanitārais stāvoklis Latvijā ir labs. Latvijā konstatēti trīs augu karantīnas organismi un tiem tiek piemēroti fitosanitārie pasākumi, lai ierobežotu to tālāku izplatību.

Ņemot vērā, ka gadu no gada palielinās eksporta tirdzniecība gan apjoma, gan valstu skaita ziņā, uz kuriem tiek eksportēti augi un augu produkti, ir būtiski, lai nepasliktinātos Latvijas fitosanitārais stāvoklis (nepalielinās augu karantīnas organismu skaits, kas konstatēti Latvijā). Svarīgākais nosacījums ir veikt augu karantīnas organismu monitoringu, kas nodrošina arī objektīvu informāciju par karantīnas organismu statusu un ģeogrāfisko izplatību Latvijā, jo tādējādi mēs nodrošinām stabilu lauksaimniecības un mežsaimniecības ražošanu, konkurētspēju, eksporta attīstību un bioloģisko daudzveidību.

Šobrīd ES un, tai skaitā, Latvija saskaras ar jauniem augu karantīnas organismu riskiem, ko ietekmē gan klimata pārmaiņas, gan pieaugošā starptautiskā tirdzniecība, jo kaitīgie organismi nepazīst valstu robežas. Fitosanitārās drošības uzraudzības jomā notiek sadarbība ar citu valstu līdzīgiem dienestiem, kontaktu uzturēšana un aktīva līdzdarbība EPPO, Starptautiskās augu aizsardzības konvencijas īstenošanā un dalībai starptautiskās sadarbības projektos.

ES arvien lielāka uzmanība tiek pievērsta ārkārtas situācijām fitosanitārās drošības uzraudzības jomā, tāpēc jānodrošina VAAD spējas rīkoties ārkārtas situācijās, ieviešot nepieciešamos rīcības mehānismus.

Fitosanitārās drošības uzraudzības jomas princips ir nodrošināt vienotu un efektīvu rīcību, veicot apsekojumu (monitoringa) un uzraudzības pārbaudes, lai laicīgi konstatētu augu karantīnas organismu, tādējādi novēršot augu produktiem karantīnas organismu izplatīšanos un ieviešanos. Latvijā tiek īstenota EK līdzfinansētā Kaitīgo organismu klātbūtnes apsekojumu programma, lai noteiktu karantīnas organismu statusu un ģeogrāfisko izplatību Latvijas teritorijā. Programmā iekļauti prioritārie karantīnas organismi un organismi, kuri var nodarīt lielu kaitējumu augiem un līdz ar to arī ekonomikai un bioloģiskai daudzveidībai. Programma īstenojama neatkarīgi no augu karantīnas organisma saimniekauga.

Latvijai ir piešķirts aizsargājamās zonas statuss attiecībā uz bakteriālo iedegu. Aizsargājamās zonas statuss novērš iespējas karantīnas organisma izplatībai, kas savukārt, nodrošina iespējas Latvijā audzētā stādāmā materiāla eksportam uz visām ES valstīm. Bakteriālā iedegas saimniekaugi ir ābeles, bumbieres, krūmciidonijas, kas ir Latvijas augļkopībai nozīmīgas augu sugas, kā arī vilkābeles, pīlādži, klintenes, korintes u.c., kas ir plaši izplatīti apstādījumos. Līdz ar to ir būtiski nodrošināt aizsargājamās zonas statusa uzturēšanu un saglabāšanu šim augu karantīnas organismam.

Sekmīga augu karantīnas organismu testēšana ir ļoti nozīmīgs VAAD darbības virziens. Ikdienas darbā ir nepieciešamas padziļinātas zināšanas par augu karantīnas organismu bioloģiju un riskiem. Lai to nodrošinātu NFL, kā nacionālajai references laboratorijai, kvalitātes, administratīvā un tehniskā sistēma jāuztur atbilstoši LVS EN ISO/IEC 17025 standarta prasībām. Testēšanai NFL jānotiek saskaņā ar starptautiski atzītām metodēm, ir nepieciešama personāla kompetences un kvalifikācijas celšana, novecojušo laboratorijas iekārtu nomaiņa pret jaunām.

VAAD darbojas EUPHRESKO (Eiropas fitosanitārās izpētes koordinācijas) tīklā, kas finansē pētniecības projektus un koordinē nacionālos pētījumus fitosanitārajā jomā. Darbība šajā tīklā ir būtiska, jo

karantīnas organismu izpēte ir ļoti komplicēta un nevar būt tikai vienas valsts ietvaros un koordinēta rīcība ir neizbēgama, lai sasniegtu fitosanitārijas mērķus. Tādēļ VAAD ikdienas darbā izmanto tīkla rezultātus un aktīvi iesaistās starptautiskajā sadarbībā.

ES ir apstiprināta Invazīvo sugu regula, taču tās ieviešanas sistēma Latvijā vēl nav pieņemta. Invazīvo augu sugu saraksts ES paplašinās, bet VAAD nav resursu to kontrolei. VAAD turpina, esošo budžetu līdzekļu ietvaros, veikt latvāņu izplatības ierobežošanas uzraudzību un sabiedrības informēšanu.

Plānots veikt stādaudzētāju apmācību, nodrošināt ar mācību materiāliem, lai pēc sekmīgas apmācības dotu iespēju stādaudzētājiem pašiem izsniegt pavairojamā materiāla augu pases. Tāpēc ir nepieciešams ar ekspertu iesaisti un finansējumu piedalīties EPPO darbībā, lai izstrādātu vienotus metodiskos materiālus.

Nr.	Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Rezultatīvā rādītāja skaitliskā vērtība (pa gadiem)						
			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1.	Valsts uzraudzība pār fitosanitāro stāvokli Latvijā, t.sk. testēšana augu karantīnas organismu atklāšanai	pārbaužu, paraugu skaits	15050	15050	15050	15050	15050	15050	15050
2.	Pārbaužu rezultātā pieņemto lēmumu par fitosanitāro pasākumu piemērošanu īpatsvars	% no pārbaužu skaita	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
3.	Valsts uzraudzība pār fitosanitāro stāvokli Latvijā EK līdzfinansētās apsekojumu programmas ietvaros	kaitīgo organismu skaits	40	40	40	40	40	40	40
4.	Izsniegto fitosanitāro sertifikātu skaits augu un augu produktu eksportam un reeksportam	sertifikātu skaits	33000	24000	24000	24000	24000	24000	24000
5.	Saņemtās notifikācijas par augu valsts izcelsmes produkcijas, kas tiek eksportēta no Latvijas, neatbilstību fitosanitārajām normām	% no izsniegto fitosanitāro sertifikātu skaita	1	1	1	1	1	1	1

Darbības virziena īstenošanas resursi:

Darbības virziens tiek finansēts šādās budžeta programmās un apakšprogrammās:

Budžeta programma 27.00.00. "Augu veselība un augu aprites uzraudzība"

- *Twining* projekta "Sanitāro un fitosanitāro (SPS) pasākumu stiprināšana Azerbaidžānā" īstenošana
- *Twining* projekta "Tālākas SPS un pārtikas drošības sistēmas attīstības nodrošināšana Gruzijā" īstenošana
- *Twining* projekta „Ukrainas tiesību aktu augu aizsardzības un augu veselību jomā tuvināšana ar ES tiesību aktiem un ar tām saistīto kontroļu un laboratorijas pakalpojumu stiprināšana UA/12 ENPI HE 01 16 (UA/54)" īstenošana

Budžeta apakšprogramma 21.01.00. "Valsts atbalsts lauksaimniecības un lauku attīstībai"
Budžeta apakšprogrammas 70.06.00. „Izdevumi citu Eiropas Savienības politikas instrumentu projektu un pasākumu īstenošanai”

- pasākuma „Kaitīgo organismu un augiem bīstamo organismu apsekojumu klātbūtnes programma” īstenošanai.

Darbības virziens:

Augu aizsardzība un augsnes auglības veicināšana

Darbības mērķi:

- Samazināt augu aizsardzības līdzekļu un mēslošanas līdzekļu radītos riskus un ietekmi uz cilvēku un dzīvnieku veselību un vidi.
- Sekmēt ilgtspējīgu augkopības produkcijas ražošanu un lauksaimniecībā izmantojamo zemju apsaimniekošanu

Augu aizsardzība

Augu aizsardzība ir viens no būtiskiem priekšnosacījumiem lielu un kvalitatīvu ražu ieguvei, līdz ar to – arī konkurētspējai, tomēr augu aizsardzības pasākumi jāveic pamatoti un pareizi, lai samazinātu AAL lietošanas radītos riska faktorus un ietekmi uz cilvēku veselību un vidi, tā saglabājot dabas resursus un to izmantošanas iespēju ilgtermiņā.

VAAD uzdevums ir nodrošināt augsnes un dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu, pielietojot vidi saudzējošas tehnoloģijas augkopības jomā, tajā ietverot arī Latvijas rīcības plānā augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgai izmantošanai 2019.–2023. gadam paredzētos pasākumus, sekmēt integrētās augu aizsardzības ieviešanu, kuras pamats ir alternatīvo augu aizsardzības metožu izstrāde un ieviešana, kas mazinātu lauksaimnieku atkarību no ķīmiskajiem AAL, ņemot vērā **Eiropas Zaļo kursu**, jauno bioloģiskās daudzveidības stratēģiju un stratēģiju “No lauka līdz galdam”.

Latvijā AAL tiek laisti tirgū un lietoti pēc tam, kad ir veikts to visaptverošs un zinātniski pamatots novērtējums, saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1107/2009 (Regula) un ES un Ziemeļu zonas, kas ietver Baltijas valstis, Zviedriju, Somiju un Dāniju, vadlīnijām. Tikai tad, ja šī novērtējuma rezultātā ir secināts, ka AAL dod noteiktu labumu augkopībai un tam nav kaitīgas ietekmes uz cilvēku un dzīvnieku veselību un nav nevēlamas iedarbības uz vidi, AAL tiek reģistrēts Latvijā. AAL drīkst saturēt tikai tādas vielas, kas iekļautas ES apstiprināto darbīgo vielu sarakstā. Saskaņā ar Regulu īstenotajām darbīgo vielu ES apstiprinājuma atjaunošanas darba programmām, Latvija šobrīd ir nominēta kā ES ziņotājvalsts piecu darbīgo vielu riska novērtējumu sagatavošanai, kā arī līdzziņotājvalsts trīs darbīgajām vielām. ES ir vērojama tendence no tirgus izņemt ķīmiskās darbīgās vielas, tāpēc pieaug komersantu interese par dzīvos organismus saturošu AAL reģistrāciju, mikroorganismu, vīrusu un citu neķīmisku darbīgo vielu apstiprināšanu un pieprasījumu skaits Latvijai būt kā ziņotājvalstij ES apstiprināšanas procesā. Pēc Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES, ES

dalībvalstīm ir palielinājies darba apjoms darbīgo vielu un AAL riska novērtējumu veikšanā. Pieaug komersantu pieprasījums VAAD veikt darbīgo vielu ekvivalences novērtējumus.

Lai veicinātu pāreju uz AAL izmantošanu ar pēc iespējas zemāku risku, vairākas AAL darbīgās vielas ES ir apstiprinātas, kā aizstājamas. Pirms šādas vielas saturošu AAL reģistrācijas VAAD veic salīdzinošos novērtējumus, izskatot iespējas tos aizstāt ar nekaitīgākiem produktiem, neķīmiskas kaitīgo organismu kontroles vai profilakses metodēm.

Lauksaimniecības ražošanā arvien tiek ieviestas jaunas tehnoloģijas, kas ļauj samazināt AAL lietojuma radītos riskus. Arvien biežāk AAL lietošanas iekārtas tiek aprīkotas ar speciālām sprauslām un citiem risinājumiem ar mērķi samazināt smidzinājuma nonesi, pētnieki un lauksaimnieki izrāda interesi par bezpilota lidaparātu izmantošanas iespējām augu aizsardzībā. Tam līdzī attīstās arī AAL un darbīgo vielu riska novērtēšanas metodika. Tādējādi AAL reģistrācijas veikšanai nepieciešams ne tikai pārzināt esošo likumdošanas regulējumu, bet uzturēt un attīstīt augstu profesionālo kvalifikāciju darbīgo vielu riska analīzes un agronomijas jomā. Šobrīd Latvijā nevienas mācību iestādes programma nenodrošina visaptverošas prasmes VAAD darbiniekiem noteikto amatu pienākumu izpildei, tāpēc ir svarīgi jaunu darbinieku mentorēšanā iesaistīt pieredzējušos attiecīgā profila speciālistus un nodrošināt pieredzes apmaiņas iespējas citu ES dalībvalstu atbildīgajās institūcijās un Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādē. Lai Latvija spētu izpildīt Regulas 75.panta prasības un novērstu iestādē uzkrāto jomas specifisko kompetenču un prasmju aizplūšanu uz ārvalstīm un privāto sektoru, ir svarīgi stiprināt cilvēkresursu kapacitāti un nodrošināt konkurētspējīgus darba apstākļus.

Lauku apstrādei atļauts izmantot tikai pārbaudītas un lietošanas kārtībā esošas AAL lietošanas iekārtas, kuras pārbauda akreditēti un sertificēti pārbaudīti veicēji. Šobrīd tehniskās prasības noteiktas lauka un koku un krūmu smidzinātāju pārbaudēm, taču tiek izstrādāti jauni standarti, un tehniskas vadlīnijas citiem iekārtu tipiem. Lai VAAD rīcībā būtu precīza informācija par visām valstī izmantotajām AAL lietošanas iekārtām, KUVIS AAL lietošanas iekārtu reģistrā būtu jāiekļauj dati arī jaunām AAL lietošanas iekārtām. Kaut gan ar rokas un uz muguras pārnēsājamiem smidzinātājiem tiek izlietots salīdzinoši neliels AAL apjoms un uz šādām iekārtām neattiecas obligāto pārbaudītu prasība un nebūtu jāveic reģistrācija, ir jāizvērtē šādu iekārtu lietošanas ietekme uz vidi un uz lietotāju veselību; jāizstrādā informatīvi materiāli par šādu iekārtu pareizu lietošanu.

Lai izvērtētu AAL lietošanas ietekmi un ilgtspēju, kā arī veiktu uz riska analīzi balstītu uzraudzību, valstī jāapkopo statistika par AAL izmantošanu lauksaimniecības kultūrām. VAAD ir oficiālās statistikas iestāde, kura, veicot AAL izplatītāju pilnu apsekojumu, nodrošina oficiālo statistiku par izplatīto AAL darbīgo vielu apjomu. EK Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par statistiku par lauksaimniecības ielaidi un izlaidi paredz, ka, sākot ar 2024. gadu, katru gadu jāiegūst informācija arī par izlietotajiem AAL. Lai mazinātu administratīvo un respondentu noslodzi, statistikas iestādēm šī informācija jāpieprasa elektroniski.

Kaut arī kopš 2011. gada Latvijā izplatītais AAL darbīgo vielu apjoms ir pieaudzis, tas joprojām ir viens no mazākajiem ES. Viena laikus, daudzi AAL tiek pārvērtēti un to lietošana tiek aizliegta vai ierobežota; samazinās Latvijā reģistrēto AAL sastāvos esošo ķīmisko darbīgo vielu skaits. Ievērojami samazinājusies 3. reģistrācijas klases AAL pieejamība. Tādējādi palielinās risks, kas saistīts ar nelegālu AAL ieviešanu un izplatīšanu. VAAD veic AAL aprites kontroli, uzraugot licencētās AAL tirdzniecības vietas, kā arī veicot operatīvas pārbaudes gadatirgos un citviet, kur pastāv AAL tirdzniecības pārkāpumu risks. Izveidota sadarbība ar PVD Robežkontroles departamentu un uzraugošajām iestādēm citās valstīs, kas palīdz identificēt aizdomīgu AAL kravu kustību ES iekšējā tirgū un pāri ES

robežām.

Lai mazinātu AAL nelegālā tirgus riskus, lauksaimniekiem jābūt pieejamam plašam augu aizsardzības rīku klāstam. Latvijā un citās ES dalībvalstīs lauksaimnieki, jo īpaši augļu un dārzeņu audzētāji, saskaras ar AAL iztrūkumu mazajiem lietojumiem – lietojumiem kultūraugos, kurus valstī audzē nelielās platībās, vai audzē lielās platībās, bet konkrēts kaitīgais organisms tos apdraud reti. Tāpēc jāizmanto Regulā paredzētās iespējas reģistrēt AAL mazajiem lietojumiem, balstoties uz savstarpējās atzīšanas procedūru, priekšroku dodot AAL ar zemu kaitīguma pakāpi.

Profesionālai lietošanai paredzētos AAL drīkst lietot tikai apmācītas personas. Apmācības veic VAAD atļauju saņēmuši apmācību veicēji, un VAAD veic to uzraudzību. Latvijā ir apmēram 10 tūkst. profesionālie AAL lietotāji. Pamatojoties uz riska analīzi, VAAD veic AAL lietošanas, integrētās audzēšanas un savstarpējās atbilstības prasību ievērošanas uzraudzību ES atbalsta maksājumu saņemšanai, kopā ik gadu veicot aptuveni 1800 pārbaudes. VAAD rīcībā jābūt pietiekamam pasākumu klāstam, lai panāktu AAL lietošanas prasību ievērošanu, tai skaitā informatīvi pasākumi, konsultēšana, brīdināšana, kā arī soda sankcijas. Lai palīdzētu lauksaimniekiem kritiski izvērtēt AAL lietošanas nepieciešamību, jāturpina attīstīt augu aizsardzības jomas apmācību sistēmu, stiprinot prasības apmācību programmām un apmācību kvalitātei kopumā.

Augsnes auglība

LIZ ir nozīmīgs pārtikas ražošanas resurss. Zemes iedzīvotāju skaits nepārtraukti palielinās, bet lauksaimniecībā noderīgās zemes kopējā platība un platība uz vienu iedzīvotāju pakāpeniski samazinās. Augsnes auglība ir tieši saistīta ar zemes ražotspēju, tā ir resurss, par kura saglabāšanu un atjaunošanu ir jā rūpējas tās apsaimniekotājam. Tāpēc sabiedrības interesēs ir būtiski saglabāt LIZ resursus kvantitatīvā un kvalitatīvā aspektā pieejamus gan pašreizējai, gan nākamajām paaudzēm.

Ilgtermiņīgas zemes resursu pārvaldības veicināšana ir noteikta kā prioritāte arī Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam "Daba kā nākotnes kapitāls", kā arī ES Gaisa, ūdens un augsnes nulles piesārņojuma rīcības plāns paredz samazināt barības vielu zudumus un augsnes piesārņojumu, īpaši akcentējot digitālo risinājumu izmantošanu.

Latvijā ir 2,285 milj. ha LIZ, no kuras šobrīd tiek apsaimniekoti 1,969 milj. ha jeb 86 %. Lai apmierinātu pasaulē pieaugošā iedzīvotāju skaita vajadzības, neapsaimniekotā zeme ir jāatgriež lauksaimnieciskajā ražošanā. Papildus ir jāpalielina arī zemes izmantošanas efektivitāte, tai pašā laikā nodrošinot augsnes auglības saglabāšanu vai pat tās uzlabošanu.

ES šobrīd nav vienota normatīvā regulējuma augsnes auglības saglabāšanai. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai ar ko izveido pamatnostādnes augsnes aizsardzībai un groza Direktīvu 2004/35/EK /* COM/2006/0232 galīgā redakcija - COD 2006/0086 * paredz, ka ir jānodrošina, lai augsnes izmantojums būtu ilgtspējīgs un lai tiktu saglabāta tās spēja nodrošināt ekoloģisko, ekonomisko un sociālo lomu, saglabājot augsnes funkcijas tā, lai nākamās paaudzes varētu to izmantot savu vajadzību īstenošanai. Šobrīd katra dalībvalsts, tai skaitā Latvija, lai nodrošinātu LIZ auglības saglabāšanu, piemēro dažādus pasākumus. Lai spriestu par LIZ auglības līmeni un tā pārmaiņām un savlaicīgi pieņemtu lēmumus, kas ir vērsti uz auglības līmeņa saglabāšanu, būtiski ir iegūt objektīvu un ticamu informāciju par augsnes agroķīmiskajiem rādītājiem. To nodrošina VAAD veiktā augšņu agroķīmiskā izpēte. Izmantojot agroķīmiskās izpētes rezultātus, lauksaimnieks var plānot atbilstošas, ekonomiski un agronomiski pamatotas mēslojuma normas, savukārt politikas veidotāji – pieņemt lēmumus, kas vērsti uz efektīvu LIZ apsaimniekošanu.

Lauksaimnieciskās ražošanas efektivitātes palielināšanai un augsnes auglības saglabāšanai ir jāizmanto papildu resursi – organiskie un minerālie ML, kas, neatbilstošas kvalitātes vai neprasmīgas izmantošanas dēļ, var radīt riskus vides (ūdens, augsnes, gaisa) piesārņojumam. Lai nodrošinātu, ka aprītē ir kvalitatīvi, videi, cilvēku un dzīvnieku veselībai nekaitīgi ML, VAAD veic tirdzniecībā esošo ML un substrātu reģistrāciju un uzskaiti, kā arī aprītē esošo ML kvalitātes pārbaudi. VAAD kā ML tirgus uzraudzības iestāde ir Ekonomikas ministrijas Tirgus uzraudzības padomes locekle. Lai nodrošinātu informācijas apmaiņu ar citām dalībvalstīm par ML kvalitātes neatbilstībām VAAD izmanto ICSMS (*Information and Communication System on Market Surveillance*) un sadarbībā ar Patērētāju tiesību aizsardzības centru - RAPEX (*Rapid Alert System for Non-Food Products*) jeb Ātrās informācijas apmaiņas sistēma par nepārtikas preču un pakalpojumu drošumu ziņošanas sistēmu.

Savukārt, lai nodrošinātu ML lietošanas atbilstību normatīvo aktu prasībām, kas vērstas uz ūdens, augsnes un gaisa aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības piesārņojuma, kā arī ML lietošanas atbilstību *Nitrātu direktīvas* (Padomes 1991. gada 12. decembra Direktīvas 91/676/EEK attiecībā uz ūdeņu aizsardzību pret piesārņojumu ar nitrātiem) prasībām VAAD veic pārbaudes visā Latvijas teritorijā, kā arī nodrošina augsnes minerālā slāpekļa monitoringu īpaši jutīgajās teritorijās.

VAAD Agroķīmijas laboratorija, kas ir akreditēta atbilstoši standarta LVS EN ISO/IEC 17025:2017 prasībām, nodrošina augsnes paraugu agroķīmiskās, kā arī kūtsmēsļu un digestāta analīzes. Augšņu jomā Agroķīmijas laboratorija ir pasaules augšņu laboratoriju tīkla (GLOSOLAN) un Eiropas augšņu laboratoriju tīkla (EUROSOLAN) dalībniece, tādā veidā iegūstot un apmainoties ar informāciju par jaunākajām tendencēm un metodēm augšņu analīžu jomā.

Likumprojekts "Grozījumi Lauksaimniecības un lauku attīstības likumā" paredz, ka VAAD izstrādās LIZ pārvaldības sistēmu, lai tajā apkopotu un aktualizētu LIZ agroķīmiskās izpētes rezultātu, augšņu kartēšanas, slāpekļa un oglekļa monitoringa datus, īstenos references laboratorijas funkcijas augšņu jomā un atzīs citu laboratoriju tiesības veikt analīzes augšņu agroķīmiskās izpētes vajadzībām.

Nr.	Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Rezultatīvā rādītāja skaitliskā vērtība (pa gadiem)						
			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1.	Nodrošināta augu un augu aprites uzraudzība	Veikto novērtējumu, analīžu, pārbaūžu, skaits augu aizsardzības, mēslošanas aprites un augšņu izpētes jomā	16519	18620	19620	19620	19620	19620	19620
2.	Nodrošinātas pārbaudes savstarpējas atbilstības un integrētās augu audzēšanas ietvaros	Veikto pārbaūžu, noņemto paraugu skaits augu aizsardzības, mēslošanas aprites jomā (skaits gadā)	2460	2460	2460	2460	2460	2460	2460

3.	Integrētās augu aizsardzības principu ieviešanas nodrošināšana, kaitīgo organismu monitoringa veikšana	Nozīmīgāko lauksaimniecības kultūraugu nekarantīnas kaitīgo organismu monitorings (novērojumu skaits gadā)	3500	3500	3500	3500	3500	3500	3500
----	--	--	------	------	------	------	------	------	------

Darbības virziena īstenošanas resursi:

Darbības virziens tiek finansēts šādās budžeta programmās un apakšprogrammās:

Budžeta programma 27.00.00. "Augu veselība un augu aprites uzraudzība"

- *Twining* projekta "Sanitāro un fitosanitāro (SPS) pasākumu stiprināšana Azerbaidžānā" īstenošana
- *Twining* projekta "Tālākas SPS un pārtikas drošības sistēmas attīstības nodrošināšana Gruzijā" īstenošana

Budžeta apakšprogramma 21.01.00. "Valsts atbalsts lauksaimniecības un lauku attīstībai"

Budžeta apakšprogramma 65.20.00. „Tehniskā palīdzība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) apgūšanai”.

Darbības virziens:

Sēklu un šķirņu aprites uzraudzība

Darbības mērķis:

- Nodrošināt uz klientu orientēta, starptautiskajām prasībām atbilstoša, mūsdienīga un kvalitatīva pakalpojuma sniegšana sēklu un šķirņu aprites jomā, Sekmēt augu un augu produktu konkurētspēju tirgū
- Veicināt vietējo resursu efektīvāku izmantošanu, tai skaitā bioloģiskās lauksaimniecības jomā
- Novērst apdraudējumu videi, tostarp bioloģiskajai daudzveidībai, nodrošinot ĢMO izplatības un aprites uzraudzību sēklās un pavairojamajā materiālā
- Veicināt vietējo resursu efektīvāku izmantošanu bioloģiskās lauksaimniecības jomā

Latvijā ieviesta un darbojas ES un starptautiskajām prasībām atbilstoša sēklu sertifikācijas sistēma. Pēdējā desmitgadē ir vērojama sēklaudzēšanas sējumu un stādījumu platības palielināšanās no 7644

ha 2011. gadā līdz 19369 ha 2020. gadā, minimāli palielinoties jomas inspektoru skaitam, bet tas nekompensē darba apjoma pieaugumu. Klimata pārmaiņu un starptautiskās tirdzniecības ietekmē ienāk jauns līdz šim nebijušu sugu klāsts sēklaudzēšanā. Ņemot vērā, ka lauksaimniecībā palielinās sēklaudzēšanas platības, lai nodrošinātu kvalitatīvu un labai praksei atbilstošu pakalpojumu sniegšanu, jārisina resursu piesaiste.

Darbojas augu šķirņu selekcionāru tiesību piešķiršanas kārtība un šķirņu iekļaušanas sistēma Latvijas augu šķirņu katalogā lauksaimniecības sugām un dārzeniņiem. Ieviests Augļukoku un ogulāju šķirņu saraksts. No dalībvalstu sarakstiem tiek veidots kopējais Eiropas saraksts. Lai paplašinātu bioloģiskajiem audzētājiem vietējiem vides apstākļiem piemērotu sēklas materiāla pieejamību nepieciešams ieviest heterogēnā materiāla reģistrēšanas sistēmu, tādējādi veicinot bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos. Līdz šim augu heterogēnā materiāla audzēšana un tirdzniecība ne ES, ne Latvijas līmenī netika regulēta. Lai nodrošinātu tirdzniecības iespēju, augu heterogēnais materiāls būs jāiekļauj sarakstā un tam būs jāatbilst konkrētām kvalitātes prasībām. Iespēja audzēt un tirgot augu heterogēno materiālu pozitīvi ietekmēs gan heterogēnā materiāla audzētājus, gan bioloģiskās produkcijas ražotājus, kas papildus šķirņu audzēšanai varēs audzēt un tirgot arī augu heterogēno materiālu.

VAAD pamatfunkciju izpildei sēklu un šķirņu aprites uzraudzības jomā nepieciešama starptautiska sadarbība ar citu valstu līdzīgiem dienestiem, starptautiskajām organizācijām un dalība starptautiskajos projektos. Latvijas sēklu kontroles un šķirņu reģistrācijas starptautiskās atpazīstamības un uzticamības nodrošināšanas ietvaros ar savu klātbūtni un darbību VAAD pārstāv valsti vairākās šīs jomas starptautiskajās profesionālajās institūcijās – ISTA, Ekonomiskās attīstības un sadarbības organizācijas (OECD) Sēklu Shēmās, Jaunu augu šķirņu aizsardzības starptautiskajā savienībā (UPOV), Kopienas augu šķirņu birojā (CPVO), Eiropas sēklu sertifikācijas institūciju asociācijā (ESCAA) un Ziemeļu un Baltijas valstu Sēklu padomē (NBSC).

VAAD nodrošina uz klientu orientētu pakalpojumu sniegšana sēklu un šķirņu aprites jomā (šķirņu reģistrācija, Latvijas augu šķirņu kataloga veidošana un uzturēšana, sēklu sertifikācija veicot sēklaudzēšanas sējumu lauku apskates, sēklas kvalitātes kontroles novērtēšana laboratorijās, kā arī šķirnes tīrības un šķirnes identitātes noteikšana lauka pēcpārbaudē), kaņepju THC monitoringa, bioloģiskās lauksaimniecības un ģenētiski modificēto kultūraugu līdzaspastāvēšanas jomā, ievērojot ne tikai Latvijas normatīvo aktu prasības, bet arī starptautisko institūciju vadlīniju nosacījumus.

Sekmīgai sēklu kvalitātes testēšanai ikdienas darbā nepieciešamas padziļinātas zināšanas par pasaulē sastopamām augu sēklām un to bioloģiju. NSKL, kā nacionālā references laboratorija sēklu kvalitātes noteikšanā uztur ISTA akreditāciju. Tādējādi nodrošinot iespēju sēklaudzētājiem eksportēt Latvijā sertificētās sēklas materiālu.

VAAD, lai nodrošinātu bioloģisko lauksaimnieku darbību ik gadu bioloģiskajiem lauksaimniekiem izsniedz ap 2000 individuālo atļauju izmantot konvencionālas izcelsmes sēklas materiālu bioloģiskajā lauksaimniecībā. Bioloģiskās lauksaimniecības šķirņu sēklu uzskaites datu bāzē informācija ik gadu tiek iekļauta aptuveni par 45 - 60 bioloģiskas izcelsmes sēklu partijām. Informāciju par pieejamo bioloģiskās lauksaimniecības sēklas un veģetatīvo pavairošanas materiālu sniedz 13 - 18 sēklaudzētāju vai sēklu izplatīšanas uzņēmumi. Lai sasniegtu Eiropas zaļā kursa mērķus, tas ir nepietiekami.

Tāpēc, gadījumos, kad bioloģiskais augu pavairojamais materiāls nav pieejams pietiekamā daudzumā, svarīgi prioritāri izmantot pārejas augu pavairojamo materiālu, nevis konvencionāli audzētu augu pavairojamo materiālu. Nepieciešams izveidot regulāri atjaunināmu datubāzi, kurā tiek

uzskaitīts pieejamais ne tikai bioloģisks ražotais sēkļu un pavairojamai materiāls, bet arī pārejas perioda augu pavairojamai materiāls izņemot sēņus, bet ietverot sēklas kartupeļus. Tādējādi samazinot pieprasījumu pēc konvencionālās sēklas izmantošanas bioloģiskajā lauksaimniecībā. Turklāt nepieciešams izveidot sistēmu, lai vāktu un uzkrātu informāciju par vispārējo atļauju izmantošanas apjomiem.

Palielinoties ĢMO klāstam ES un pasaules tirgū, palielinās arī ģenētiski modificētu produktu, augu sēkļu, augu pavairošanas materiāla, kā arī dzīvnieku (tostarp ES neatļauto) nonākšanas iespējamība Latvijas tirgū, tāpēc nepieciešams pilnveidot ĢMO uzraudzības un kontroles sistēmu, kā arī tiesisko regulējumu. Latvija neatbalsta ģenētiski modificētu kultūraugu audzēšanu savā teritorijā, ievērojot piesardzības principu, lai novērstu apdraudējumus videi, tostarp bioloģiskajai daudzveidībai, cilvēku un dzīvnieku veselībai. Turklāt vēloties saglabāt tradicionālo lauksaimniecības praksi, izmantojot ES un nacionālajos normatīvajos aktos noteikto regulējumu, Latvijas pašvaldības, pieņemot pašvaldību saistošos noteikumus, konkrētajā administratīvajā teritorijā var aizliegt audzēt ģenētiski modificētu kultūraugus.

Saskaņā ar Nacionālās bioloģiskā drošuma sistēmas attīstības plānu 2020. - 2026. gadam, lai nodrošinātu augsta līmeņa aizsardzību visos ĢMO aprites posmos, novērstu negatīvo ietekmi uz cilvēku un dzīvnieku veselību vai vidi un saglabātu bioloģisko daudzveidību, VAAD veic pārbaudes, un paraugu ņemšanu, un nodrošina ĢMO skrīninga gēnu klātbūtnes noteikšanu laboratorijā.

2022. gadā un turpmāk nepieciešams paredzēt finansējumu papildu uzraudzībai saimniecībās, kurās pēc ĢMO klātbūtnes konstatēšanas sēklas materiālā, 2021. gadā veikti iznīcināšanas pasākumi, kā arī, izvērtējot iespējamus riskus palielināt pārbauzu un paraugu skaitu.

Nr.	Rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Rezultatīvā rādītāja skaitliskā vērtība (pa gadiem)						
			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1.	Nodrošināta sēkļu un šķirņu aprites uzraudzība	Veikto novērtējumu, analīžu, pārbauzu, skaits sēkļu un šķirņu aprites jomā	12465	12565	12513	12618	12614	12570	12585
2.	Novērtējumu, analīžu, pārbauzu, % sēkļu un šķirņu aprites jomā, kuru rezultāti un pieņemtie lēmumi nav apstrīdēti	%	97	97	97	97	97	97	97

Darbības virziena īstenošanas resursi:

Darbības virziens tiek finansēts šādās budžeta programmās un apakšprogrammās:

Budžeta programma 27.00.00. "Augu veselība un augu aprites uzraudzība"

- *Twining* projekta „Ukrainas tiesību aktu tuvināšana valsts uzraudzībā ĢMO atklātās sistēmās, augu šķirņu aizsardzībā un sēklu un augu pavairojamā materiāla ražošanā saskaņā ar ES normām un standartiem” īstenošana
- *Twining* projekta “Sanitāro un fitosanitāro (SPS) pasākumu stiprināšana Azerbaidžānā” īstenošana
- *Twining* projekta „Tālākas SPS un pārtikas drošības sistēmas attīstības nodrošināšana Gruzijā” īstenošana

Budžeta apakšprogramma 21.01.00. “Valsts atbalsts lauksaimniecības un lauku attīstībai”.

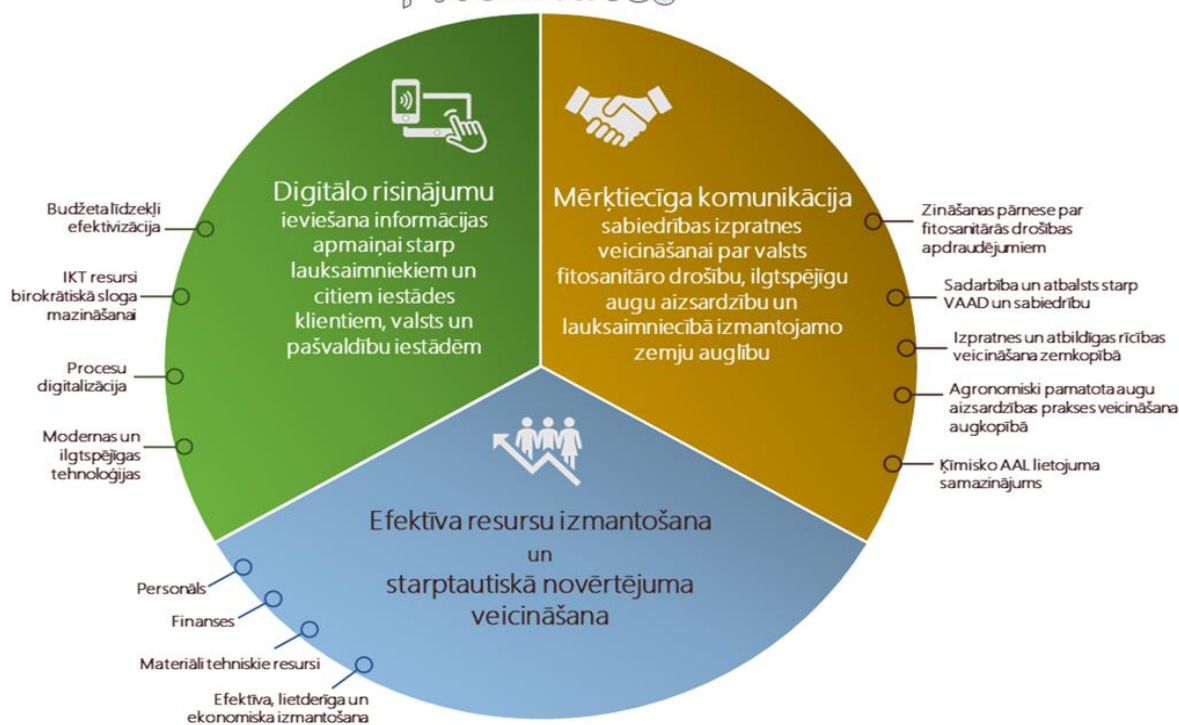
VAAD DARBĪBAS STRATĒGIJAS (2021-2027) KARTE

Moto

Sargājot augus, sargājam Latviju!

Prioritātes

IESTĀDES DARBĪBAS VIRZIENI UN SASNIEDZAMIE RĀDĪTĀJI

DARBĪBAS VIRZIENI	MĒRĶI	DARBĪBAS REZULTĀTI	REZULTATĪVE RĀDĪTĀJI	SASNIEDZAMĀS VĒRTĪBAS PA GADIEM						
				2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1. Fitosanitārās drošības uzraudzība	1.1. Pasargāt valsti no kaitīgo organismu uzliesmojumiem un sekmēt augu un augu produktu konkurētspēju starptautiskajā tirgū.	1.1.1. Valsts uzraudzība pār fitosanitāro stāvokli Latvijā, t.sk. testēšana augu karantīnas organismu atklāšanai	1.1.1.1. pārbaūžu, paraugu skaits	15050	15050	15050	15050	15050	15050	15050
		1.1.2. Pārbaūžu rezultātā pieņemto lēmumu par fitosanitāro pasākumu piemērošanu īpatsvars	1.1.2.1. % no pārbaūžu skaita	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
		1.1.3. Valsts uzraudzība pār fitosanitāro stāvokli Latvijā EK līdzfinansētās apsekojumu programmas ietvaros	1.1.3.1. kaitīgo organismu skaits	40	40	40	40	40	40	40
		1.1.4. Izsniegto fitosanitāro sertifikātu skaits augu un augu produktu eksportam un reeksportam	1.1.4.1. sertifikātu skaits	33000	24000	24000	24000	24000	24000	24000
		1.1.5. Sapemtās notifikācijas par augu valsts izcelsmes produkcijas, kas tiek eksportēta no Latvijas, neatbilstību fitosanitārajām normām	1.1.5.1. % no izsniegto fitosanitāro sertifikātu skaita	1	1	1	1	1	1	1
2. Augu aizsardzība un augsnes auglības veicināšana.	2.2. Samazināt AAL un ML radītos riskus un ietekmi uz cilvēku un dzīvnieku veselību un vidi. Sekmēt ilgtspējīgu augkopības produkcijas ražošanu un LIZ apsaimniekošanu	2.2.1. Nodrošināta augu un augu aprites uzraudzība	2.2.1.1. Veikto novērtējumu, analīžu, pārbaūžu, skaits augu aizsardzības, mēslošanas aprites un augšņu izpētes jomā	16519	18620	19620	19620	19620	19620	19620
		2.2.2. Nodrošinātas pārbaudes savstarpējas atbilstības un integrētās augu audzēšanas ietvaros	2.2.2.1. Veikto pārbaūžu, noņemto paraugu skaits augu aizsardzības, mēslošanas aprites jomā (skaits gadā)	2460	2460	2460	2460	2460	2460	2460

		2.2.3. Integrētās augu aizsardzības principu ieviešanas nodrošināšana, kaitīgo organismu monitoringa veikšana	2.2.3.1. Nozīmīgāko lauksaimniecības kultūragu nekarantīnas kaitīgo organismu monitorings (novērojumu skaits gadā)	3500	3500	3500	3500	3500	3500	3500
3. Sēkļu un šķirņu aprites uzraudzība.	3.1. Nodrošināt uz klientu orientēta, starptautiskajām prasībām atbilstoša, mūsdienīga un kvalitatīva pakalpojuma sniegšana sēkļu un šķirņu aprites jomā, sekmēt augu un augu produktu konkurētspēju tirgū. Veicināt vietējo resursu efektīvāku izmantošanu, tai skaitā bioloģiskās lauksaimniecības jomā	4.3.1. Nodrošināta sēkļu un šķirņu aprites uzraudzība	4.3.1.1. Veikto novērtējumu, analīžu, pārbažu, skaits sēkļu un šķirņu aprites jomā	12465	12565	12513	12618	12614	12570	12585
		4.3.2. Novērtējumu, analīžu, pārbažu, % sēkļu un šķirņu aprites jomā, kuru rezultāti un pieņemtie lēmumi nav apstrīdēti	4.3.2.1. %	97	97	97	97	97	97	97